

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นระดับการศึกษาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นระดับการศึกษาที่ให้การศึกษาแก่พลเมืองเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการที่จะศึกษาต่อในระดับสูง เช่น อุดมศึกษา หรือเพื่อการประกอบอาชีพในฐานะที่เป็นกำลังคนระดับกลางตามความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ จึงนับได้ว่า การมัศึกษามีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านพัฒนาทางการศึกษาเอง

ในการจัดลำดับความสำคัญทางการศึกษานั้น นักวางแผนการศึกษาได้ให้ความสำคัญสูงสุดแก่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพราะถือว่าการศึกษาระดับนี้เป็นทั้งอุปสรรคและปัจจัยในการเกื้อหนุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

สถาบันที่ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาแก่พลเมืองของประเทศคือ โรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งอยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ และของมหาวิทยาลัยบางแห่ง โรงเรียนดังกล่าวนี้อยู่ภายใต้การดำเนินงานของหน่วยราชการ 4 แห่ง คือ

1. กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสายสามัญทั้งที่เป็นโรงเรียนของรัฐและเอกชน
2. กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสายอาชีพทั้งที่เป็นโรงเรียนของรัฐและเอกชน
3. กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบในการดำเนินงานจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในรูปของโรงเรียนสาธิต (Demonstration School) และ

4. มหาวิทยาลัยบางแห่งที่มีคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ จัดดำเนินการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในรูปของโรงเรียนสาธิต (Demonstration School) เช่น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

โรงเรียนมัธยมศึกษาเหล่านี้ย่อมจะต้องรับผิดชอบต่อการให้การศึกษาค้นคว้า สอดคล้องกับปรัชญาของการศึกษาของชาติ และโรงเรียนย่อมประกอบด้วยระบบการจัดการศึกษาได้แก่ อาคาร สถานที่ หลักสูตร การเรียนการสอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษานี้

ผู้ที่รับนโยบายในการจัดการศึกษาในระดับนี้มาปฏิบัติในโรงเรียนคือ ครูใหญ่ หรืออาจารย์ใหญ่ ซึ่งจะต้องทำงานร่วมกับครู นักเรียน หน่วยบริการต่าง ๆ และ ผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น

ปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ครู นักเรียน หน่วยบริการ และผู้ปกครองนักเรียนก็คือ การสังคมนาคม (Communication) ซึ่งเป็นสื่อสัมพันธ์ที่จะทำให้โรงเรียน หรือสถาบันอื่นใดดำรงอยู่ได้และดำเนินงานต่อไปโดยบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสังคมนาคมที่ใช้ในองค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ นั้น เป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะเป็นบทบาทพื้นฐานในค่านิยมโครงสร้างทางทฤษฎีของงานค่านิยมบริหารทุกชนิด และเป็นกลไกอันสำคัญที่จะทำให้องค์กรต่าง ๆ เกะกะกันแน่น และมีความจำเป็นสำหรับประโยชน์ใช้สอยสูงสุดของสมาชิกขององค์กร¹

¹ Herbert A. Simon, Administrative Behavior. New York: McMillan Company, 1966.

Murry² เปรียบเทียบองค์การที่ขาดสัมมนาควมาเป็นประจุกคนไข้ที่ป่วยเป็นโรคจิตซึ่งไม่มีความสามารถในการรับข่าว ไม่มีความสามารถในการคำนวณว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเขา และไม่มีความสามารถที่จะเข้าใจว่าได้มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปบ้างรอบ ๆ ตัว และเขาได้ข้อสังเกตว่าบุคคลที่ป่วยเป็นโรคจิตนี้ก็คือองค์การที่เป็นอัมพาต

Barnard³ ได้สรุปว่า หน้าที่อันค้ำแรกของผู้บริหารก็คือ หน้าที่ในการพัฒนาและรักษาไว้ซึ่งระบบของการสัมมนาควม

ในโรงเรียน อาจารย์ใหญ่เป็นประจุกตัวจักรกลอันสำคัญในการสัมมนาควมซึ่งจะทำให้การดำเนินงานประจำวันในโรงเรียนดำเนินไปได้ การสัมมนาควมนั้นเป็นสื่อกลางในการบริหารระหว่างบุคคลากรของโรงเรียน ถ้าอาจารย์ใหญ่จัดการค้ำนสัมมนาควมได้ดีก็เป็นความสำเร็จของอาจารย์ใหญ่ประการหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า การสัมมนาควมในโรงเรียนนั้นมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารงานของอาจารย์ใหญ่ ความสำเร็จในการบริหารงานของอาจารย์ใหญ่นั้น น่าจะกล่าวได้ว่าขึ้นอยู่กับการจัดระบบการสัมมนาควมในโรงเรียน โรงเรียนใดที่ขาดการสัมมนาควมก็เปรียบประจุกกับโรงเรียนที่เป็นอัมพาต ขาดความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงตัดสินใจทำการวิจัยเรื่องนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ดังจะกล่าวต่อไป

²Elwood Murry, "How an Educator Looks at Industrial Activities in the Field of Communication," Journal of Communication, VI. p. 42.

³Chester I. Barnard, The Functions of the Executive. Cambridge: Harvard University Press, 1938, p. 226.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อสำรวจระบบสังคมนาคมนที่ใช้ในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการวิจัย
2. เพื่อศึกษาชนิดของข่าวสาร (Information) ซึ่งครูอยากทราบ
3. เพื่อที่จะหาว่าสื่อ (Media) ในการสังคมนาคมนชนิดไหนที่ครูและครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพที่สุด
4. วิธีการสื่อสารในหน่วยงานของโรงเรียนที่อยู่ในโครงการวิจัย
5. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งวิธีการแก้ไขและปรับปรุงการสังคมนาคมนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยคาดว่าผลของการวิจัยครั้งนี้จะให้ประโยชน์หลายประการ เป็นต้นว่า

1. ทำให้ทราบถึงระบบสังคมนาคมนที่ใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา รวมทั้งทราบข้อดีและข้อเสียของการใช้สังคมนาคมนในค่านต่าง ๆ
2. ทราบถึงสื่อ (Media) ในการสังคมนาคมนที่มีประสิทธิภาพ
3. ทราบถึงชนิดของข่าวสาร (Information) ที่ครูต้องการทราบมากและลดหลั่นกันลงมาตามลำดับ
4. เมื่อผู้บริหารได้ทราบถึงผลของการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำเอาไปปรับปรุงในการใช้ระบบสังคมนาคมนในโรงเรียนทำให้การบริหารงานโรงเรียนเป็นไปด้วยดียิ่งขึ้น
5. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยอื่นได้ทำการค้นคว้าและวิจัยระบบสังคมนาคมนในสถาบันอื่นต่อไป

ขอบจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งวิจัยเฉพาะโรงเรียนประเภทมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งอยู่ในสังกัดโรงเรียนส่วนกลาง กองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน สังกัดกรมการ

ฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และวิทยาลัยครูสวนสุนันทา และโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายมัธยม คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เท่านั้น

ประชากรที่ใช้เป็นครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าสายวิชา ครู อาจารย์ ในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการวิจัย และประชากรดังกล่าวต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติราชการอยู่ ณ โรงเรียนนั้น ๆ มาไม่น้อยกว่า 1 ปีการศึกษา

และจะทำการวิจัยเฉพาะการสังคมนาคมภายในโรงเรียนระหว่าง

1. ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ กับครู
2. ครูกับครูใหญ่อาจารย์ใหญ่
3. ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษากการสังคมนาคมทั้งแนวตั้ง (Upward)

และแนวนอน (Horizontal)

ข้อสมมุติในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าอาจารย์ใหญ่และครูมีความเข้าใจในเรื่องการสังคมนาคมในโรงเรียนดีพอสมควร

ความหมายของศัพท์เฉพาะบางคำที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยนี้มีความหมายเด่นชัดขึ้น ผู้วิจัยจึงขอใช้คำจำกัดความของคำบางคำดังนี้

โรงเรียน หมายถึง

1. โรงเรียนรัฐบาลประเภทมัธยมศึกษา ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดพระนครและธนบุรี สังกัดแผนกโรงเรียนส่วนกลาง กองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2. โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

3. โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และวิทยาลัยครูสวนสุนันทา

โรงเรียนขนาดเล็ก	หมายถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 500 คน
โรงเรียนขนาดกลาง	หมายถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 501-1,000 คน
โรงเรียนขนาดใหญ่	หมายถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,001 คนขึ้นไป
อาจารย์ใหญ่	หมายถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นข้าราชการพลเรือนชั้นเอก
ครูใหญ่	หมายถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นข้าราชการพลเรือนชั้นโท
ครู-อาจารย์	หมายถึงผู้ทำหน้าที่สอนที่เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญตั้งแต่ชั้นจัตวาถึงชั้นเอก
การสังคมนาคม	หมายถึงการส่งข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่น เช่น อาจารย์ใหญ่ไปถึงครูในโรงเรียน หรือจากครูในโรงเรียนไปถึงอาจารย์ใหญ่ เป็นต้น จุดประสงค์ใหญ่ก็เพื่อต้องการก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน ⁴ อันจะเป็นผลทำให้การบริหารงานโรงเรียนเป็นไปโดยราบรื่น ข่าวสารต่าง ๆ นี้รวมถึงข่าวต่าง ๆ ข้อเท็จจริง การวิจารณ์ ความต้องการ การตัดสินใจ ฯลฯ ซึ่งอาจทำออกมาในรูปลายลักษณ์อักษร ทางวาจา หรือใช้สัญลักษณ์หรือสัญญาณอื่น
ช่อง (Channel)	หมายถึงตัวกลางหรือสื่อในการสังคมนาคมข่าวสารทั้งทางตั้งทางนอน และแนวระคับ

⁴Robert Saltonstall, Human Relations in Administration.

ลำดับขั้นของการเสนอข้อมูล

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย ความหมายของศัพท์เฉพาะบางคำ ได้รายงานไว้ใน บทที่ 1 บทที่ 2 จะกล่าวถึงข้อเขียนและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 4 เรื่องด้วยกันคือ ความหมายและความสำคัญของการสังคมนาคม กระบวนการและชนิดของการสังคมนาคม การสังคมนาคมกับผู้บริหารการศึกษา และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการสังคมนาคมในหน่วยงาน บทที่ 3 กล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัยซึ่งประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะเครื่องมือ การสร้างและการทดลองแบบสอบถาม การจัดทำแบบสอบถามจริง วิธีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และการเสนอข้อมูล บทที่ 4 กล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 5 เป็นการสรุปผลการวิจัย ตลอดจนข้อเสนอแนะ ส่วนรายละเอียดของแบบสอบถามจะเสนอไว้ในภาคผนวก

